

O C H O Z S K Á J E S K Y N Ě

S využitím materiálů a fotografií svých i publikovaných jinými, či vyfotografovaných bratry RNDr Janem Himmelem a Mgr Petrem Himmelem, případně publikovaných prací jiných speleologů.

sestavil:

Josef Pokorný.

(V té jeskyni je pořád na co se dívat a co fotografovat!)

Jeskyně je uzavřená a je nepřístupná pro návštěvníky. Má svoje klima, které se vstupem návštěvníků mění, což má zhoubný vliv na všechno, co v té jeskyni je. V neposlední řadě pak trpí nekázní až vandalstvím návštěvníků. Pokud chceme její krásu zachovat, musíme ji před nežádoucími návštěvami chránit. Abychom ale ukázali veřejnosti její krásu, tomu by měla sloužit tato sbírka materiálů o této jeskyni. Zájemcům potom musí stačit krása krasové krajiny na povrchu. I tu stojí za to vidět!

Chtěl bych ještě dodat, že tato práce není určena pro odborníky, ale pro prosté lidi, kteří se chtějí s jižní částí krasu seznámit.

J.P.

(Foto Mgr Petr Himmel)

Motto :

Ernest Thompson S E T O N:

*Poznal jsem trýzeň žízně...
I vykopal jsem studnu, aby i jiní
z ní mohli pít!*

PROLOG

Nejprve mi dovoluňte, abych se představil. Pokud jde o geologii, hydrografii a další charakteristiky krasu, jsem v každém případě neoborník, samouk a tedy ryzí amatér. I když se to pořád učím.

Ted' vám zatrnulo a řekli jste si: „Proč mám, proboha, číst zrovna nápady chlapa, který se mi představuje zrovna takhle?“

Inu, je to na vás, zda budete pokračovat ve čtení, nebo zda to zahodíte. Při svém samostudiu čtu vědecké práce, které vycházejí z přesných zjištění a skutečností. Informace z nich mám jen takříkajíc z druhé ruky, nemohu je vydávat za své, mohu je jenom opakovat, opisovat. Proto se nemohu vydávat za jejich autora, proto ten úvod. I když nejsem autor těchto poznatků, mohu o nich mluvit. Zahodit to můžete, až zjistíte, že informace, které vám, chci sdělit jsou nezajímavé.

Jsem vzděláním strojař, středoškolák. Jeden můj šéf, u kterého jsem začínal jako technik mi vtloukal do hlavy, že číslo je vždycky pánem výkresu. V přeneseném smyslu musí být i ve vědě zjištěná skutečnost, (pokud je to skutečnost), rozhodující pro další postup.

Abych odolal problémům, které mne v praktickém životě potkávaly a abych je dokázal řešit, vytvořil jsem si takový soubor názorů, určitou životní filozofii, která mně pomáhala procházet životem. Ta filozofie vychází z hlubokého obdivu k lidské moudrosti, z údivu nad životem, kypícím kolem nás, (a do toho zahrnuji i život planety Země jako organizmu!), z pochybování o jistotách, které jsou nám vtloukány do hlavy, z hledání smyslu života, z vyjasnění lidské existence a příčin, které k ní vedly a z hledání vlastní existence a orientace v životě. A na to na všechno jsem si postupem času vytvořil vlastní názor! A díky svým názorům se snad dokážu i správně rozhodovat!

Když jsem se ve svém životě konečně dostal do jeskyní (to už mi bylo padesát), které jsem před tím mohl jen obdivovat zvenčí, mohl jsem se najednou účastnit jejich zkoumání. I když jen ve funkci „podrž to, přines to, vykop to, odměř to a pod. Na jedné straně mne to naplňovalo jakýmsi hlubokým uspokojením, že mohu být přece jenom u toho. Ale na druhou stranu, čím víc jsem do toho zabředal, čím víc zkušeností a poznatků jsem získával, tím víc se objevovalo jakési „vnitřní pnutí“ mé duše, touha o tom co prožívám s někým hovořit, začít o tom psát. Nutí mne svoje úvahy sdělovat lidem kolem sebe, i když nevím, jestli oni o to stojí.

Tak vznikla celá řada populárně psaných novinových článků, poté práce o historii objevů v jižní části Moravského krasu v rozsahu cca 90 stran strojopisu, kterou použil vydavatel edice „Moravský kras“ RNDr Ivan Balák ve svazku „Údolí Řičky v Moravském krasu“ Pak mi letos, (tj. v r. 2004) vyšla beletristická knížka „Jak Francek Caprament díravicu objevil“, která je (nebo by aspoň ráda byla) historií objevu Ochozské jeskyně a je výsledkem devíti let mého studia a práce na tomto příběhu. Protože se moje práce tisknou, předpokládám, že mají hlavu a patu.

Už jsem napsal, že na lidskou moudrost a vědu pohlížím s hlubokým obdivem. Přesto bych chtěl, já, obyčejný člověk a řadový jeskyňář přinést k věcem veskrze odborným svůj vlastní přístup obyčejného člověka, který se snaží poznatky exaktní vědy pochopit. Snad tím navedu i některé vědce k tomu, aby svoje vývody přiblížili více nám, obyčejným lidem, kteří jejich práci sledují se zájmem.

Nevím, zda se mnou budete souhlasit. Ale docházím k přesvědčení, že lidé nečtou knížky. Spíš si vyměňují informace pomocí internetu, nebo počítačů. Tak tomu jdu vstříc a zpracovávám téma Ochozské jeskyně takto.

Autor.

Jalové myšlenky starého dědka, praštěného jeskyněmi.

Josef Pokorný
Soukromá práce, jejímž účelem je si leccos vysvětlit.

Úvaha o vzniku země, o geologii a o tom jak vznikly jeskyně Moravského krasu a jak vznikla Ochozská jeskyně.

Ve škole jsme se učili, že země vznikla asi před čtyřmi miliardami, šesti sty miliony let. Když si to poslechnu, tak je to prázdné číslo, které mi nedává žádnou představu. Jestliže si však řeknu, že toto období mohu narýsovat jako čáru, kde 1 milimetr bude představovat tisíc let, pak centimetr je deset tisíc let, decimetr sto tisíc let, metr milion let a kilometr miliardu let. Takže ta čára bude dlouhá asi tak čtyři kilometry a 600 metrů. A poslední dva milimetry na této čáře potom představují historii lidstva od narození našeho letopočtu (nebo Krista?) do dneška. To už si snad teď dovedete představit se mnou.

Chci – li pochopit, jak vznikl Moravský kras a jeskyně, které dnes obdivujeme a zkoumáme, tak se musím vydat po oné myšlené čáře od začátku, a snažit se přijít na to, co se vůbec na té myšlené čáře od počátku až po dnešek dělo.

To, co budete níže číst, to nejsou moje výmysly. To jsem si jen vypsál a seřadil poznatky celé řady odborníků, kteří o problematice Moravského krasu a o jeho vývoji napsali!

Tak pozor! Právě začínáme. Odlepili jsme se od bodu nula, máme už zeměkouli a ona pomalu tuhne. A to už jsme v prekambriu, nějakých 600 m od bodu nula a 4 kilometry od současnosti. Nastává pravěk hornin. Tam, kde se v kůře vyvrásnily hory je zemská kůra více uklidněná do hloubky a vytváří se tzv. kratony. Jsou to základy příštích kontinentálních ker. Tam kde zemská kůra pnutím praská, vyvěrají vyvřeliny. Někdy se do trhlin v kůře okraje zřítí, zesponu jsou roztaveny a přeměněny. Nebo žhavé magma proniká zesponu do kůry a přetavuje ji pod povrchem. Tak vznikají přeměněné – metamorfované horniny. Uvolňující se chemické výpary začínají vytvářet základy atmosféry, ve které se páry sráží a klesají v podobě deště. Tvoří se moře a toky srážkových vod splavují z povrchu kůry uvolněné částice a vznikají usazené – sedimentované horniny. Já to vykládám jednoduše, ale zřejmě to jednoduché nebylo.

To trvá nějakého půl kilometru. Jsme tedy kilometr a sto metrů od bodu nula, když se stane něco, co je sice dosud pro vědce záhada, ale vědí že se to stalo a kladou to na čáře historie země právě sem někam. Vznikají první zárodky primitivního života. Jestli chcete vědět jak, zalistujte v odborné literatuře. Teď musíme dál. Od současnosti jsme ještě tři a půl kilometru daleko.

Pár metrů – či milionů let, jak chcete – poté se objevují (kromě jiných mikrofosilií) zvláštní kolonie ranných sinic. První stopy po nich nacházíme z té doby v Australii a v Africe. Tito tvorečkové se vyskytují v mělkých vodách prozářených sluncem v blízkosti pobřeží. Pomocí fotosyntézy prý čerpají energii pro svůj vzrůst z vody, uvolňují z vody oxid uhličitý a v noci, když nesvítí slunce a nefunguje fotosyntéza se kolem nich usazuje odpadový vápenec. (Vědci by vám vysvětlili přesněji jak se z hydrogenuhličitanu vápenatého, rozpuštěného v mořské vodě po uvolnění oxidu uhličitého stává vápenec). Kolonie těchto mikrofosilií ve vápencové kůře sice hyne, ale na vápencové kůře už vyrůstá nová generace těchto prvních tvůrců vápence – stromatolitů.

O nějaký kilometr dál na čáře historie země se už tito tvůrci vápenců vyskytují v mořích masově. A vyvíjejí se. A ne sami. A vývoj tvorstva pokračuje. Zatím jenom v moři. Asi před dvěma kilometry od současnosti, (tj. před dvěma miliardami let) se objevují mohutná ložiska vápenců, která údajně dosahují mocnosti několika set metrů, což svědčí o dosti teplém a slunečném období. Souběžně s tím vznikají první mikroflóry.

Ač původní mikroorganizmy vznikaly bez kyslíku, postupem času uvolňují z vody kyslík,

kteřý je nejprve vázán v sulfátech, posléze se uvolňuje a dostává se do atmosféry. To, podle vědců, trvalo půldruhé miliardy let! Na kontinentech stále probíhají horotvorné pochody, vytváří, přetavují a usazují se horniny. Asi před 1,5 miliardou let se objevují v mořích první živočišné houby a asi před miliardou let první láčkovci. Zatím, co na některých částech země se ukládají mohutné vrstvy vápenců, se na jiných místech objevují velkoplošná zalednění. Vznikají první ložiska ropy.

PALEOZOIKUM - Prvohory

Cca 590 milionů let před současností (- na naší čáře historie země je to před 590 m) se v mořích objevují první tvorové, kteří mají pevnou kostru. Ve spodním kambriu tvoří pevniny velký jižní kontinent Gondwana, kterou doplňují čtyři menší kontinentální kry. Jednou z nich je i budoucí Evropa. Podle vědců velká část dnešní Moravy byla v té době mikrokontinentem někde mezi Gondwanou a krou budoucí Evropy. Horniny, na kterých stojí Brno prý vznikaly pod hladinou moře. V moři se vyvíjí noví živočichové. Mřížkovci, měkkýši, houby, korálnatci, červi, ostnokožci, členovci, ramenonožci – prostě nastává mohutný rozvoj živočichů. Někteří vědci říkají, že se to stalo skokem! Já jsem sice diletant, ale po mých zkušenostech s přírodou bych řekl, že pro tento vývoj vždycky nejdřív musely nastat příhodné podmínky !

Objevují se trilobiti a řada dalších živočichů. Jsou to první živočichové, jejichž tělo je vyztuženo kostrou. Kontinenty se posunuly více na východní polokouli. Dochází k velké mnohotvárnosti geologické tvorby surovinových ložisek. Období v rozmezí 590 milionů až 250 milionů let před námi nazýváme **Prvohory**. Ty dělíme dále na **kambrium** (590 – 500 mil. let), **ordovik** (500 – 440 mil.let), **silur** (440 – 410 mil. let), **devon** (410 – 360 mil. let), **karbon** (360 – 290 mil. let) a **perm** (290 – 250 mil. let).

Ve spodním ordoviku se nachází největší kontinent na jižním pólu. Někteří autoři tvrdí, že v tomto období se na souši objevují první rostliny. Jiní je kladou až do siluru. Dochází k první fázi kaledonské orogeneze. Vrásnění postihuje část dnešního Německa a Čech. Ve svrchním ordoviku dochází ke značnému vymírání některých druhů, které se zřejmě nedokázaly adaptovat na nové podmínky. Objevují se nové druhy rostlin i živočichů, které dobývají souš. Objevují se první ryby. Objevuje se hmyz.

Ale vraťme se na Moravu. Podloží krasových útvarů Moravského krasu tvoří granitoidní horniny, které vznikly utuhnutím žhavé lávy v dutinách zemské kůry (nepronikly na povrch). Jejich stáří je prekambriické. Zdá se, že utuhly ještě pod hladinou moře.

Někdy ve svrchním ordoviku (před 470ti až 460ti miliony let) se patrně oblast dnešní Moravy vynořila, protože dle vědců ve spodním devonu (před 395ti až 370ti miliony let) se na podloží povrchově zvětralých a rozpadlých zbytků mateční horniny usazují různé horniny. Zatím co v severní části dnešního krasového území je zrnění těchto hornin jemné, horniny jsou křemenné a živcové, směrem k jižnímu okraji dnešního krasu hrubnou a jsou rozmanitější. Přínos hrubozrného úlomkovitého materiálu prý přicházel od jihu. Pak se zřejmě toto území od severu postupně zanořovalo do šelfové hloubky (max. 200 m). Ve středním devonu – svrchní eifel (cca před 370ti až 365ti miliony let se nejprve povrch pokrývá několikametrovou vrstvou křemenných pískovců, v prohříváných mělčinách začal bujet mořský život, který byl základem dnešních krasových jevů.

Nejstarší část macošského souvrství obsahuje útesotvornou faunu. Někdy na rozhraní eifel – givet, (cca před 365ti mil. let), zřejmě v rámci variské (hercynské) orogeneze, se tato část opět vynořuje z moře a dochází k prvnímu krasovnění usazených vrstev. Do krasových sníženin pronikají jílovité pískovce a na výše uložených místech se objevují další usazeniny. Později, někdy ve frasně, (tj. cca před 350ti až 345ti miliony let se krasová oblast opět zanořila a moře sahalo západně od dnešního Josefova a na jihu až k Babicím.

Transgrese (zatápění území mořem) dále postupně pokračuje od severu k jihu, tak jako dále pokračuje variské vrásnění. Ve frasně se ukládaly vápence vilémovické, ve famenu vápence křtinské a ve spodním karbonu – v tournai a visé (cca 25 milionů let) se ukládaly vápence hádsko – říčské. Tady zřejmě dochází k tvorbě dnešní jižní části Moravského krasu.

Pohlédneme-li na dnešní mapu Moravského krasu (cca 25 km v ose sever – jih a 5 km v ose východ – západ) a vezmeme v úvahu hloubku vápencových vrstev, je zřejmé, že v té době

muselo být v terénu korytovité zahloubení (vrása), zalité mořem, se spádem k severu, ve kterém se vápence ukládaly. (Něco jako fjord?) Ostatní terén na západě i východě, snad i na jihu, byl patrně souší. (To co jsem napsal v tomto odstavci, je vlastní úvaha, nenapadejte vědce!). Horotvorné tlaky variského vrásnění stlačovaly usazené vápence a způsobovaly přesmyky vrstev.

MEZOZOIKUM - Druhohory

Až do střední jury, a to už jsme v druhohorách, (**mezozoikum** – **trias** 250 – 195 mil. let, **jura** 195 – 135 a **křída** 135 – 65 milionů let) probíhal další vývoj v suchozemských podmínkách bez větších změn. Poté došlo opět k přelítí mořem. Na přelomu střední a svrchní jury, (cca před 160ti až 145ti miliony let, v období keloway či callow a oxford) proniká moře zlomovou depresí od Drážďan až k Brnu. Ukládá vápnité pískovce se slinitými a křemitými vložkami, na nich opět vápence s pazourky. Od Olomoučan k Rudici se usazují bílé jíly a křemité písky. Po ustoupení moře byly jurské usazeniny až na malé výjimky rozrušeny a odneseny. Z té doby nám, nenavazujíc na Moravský kras patrně zůstaly na východním okraji Brna vápencové útvary Bílé hory, Stránské skály a Švédských šancí. V současných závrttech se objevují koncentrační polohy limonitů z té doby.

Ve spodní křídě, cca před 135 až 100 miliony léty bylo území Moravského krasu opět souší. Dochází k rozrušování a zarovnávání jeho povrchu. Ve svrchní křídě opět zaplavilo Moravský kras moře. Ze severovýchodních Čech sem proniká záliv křídového moře. Tehdejší sedimenty se zachovaly jen v malých mocnostech. Zbytky usazenin se zachovaly hlavně v Boskovickém a Valchovském prolomu. Zdá se, že tehdy bylo území, na kterém je dnes kras, zejména jeho severní část výše, než je dnes.

KENOZOIKUM – Třetihory – Tercier

Druhohory skončily přibližně před 65 miliony let. **Třetihory** dělíme na **paleogén** 65 – 26,5 mil.let, to jest na paleocén 65 – 54 mil.let, (ten zahrnuje dan a ladin), eocén 54 – 38 mil. let, (zahrnuje cuis, lutét a priabon), oligocén 38 – 26,5 mil. let (zahrnuje latorf a rupel) a na **neogén** 26,5 – 2 mil.let, tj. na miocén 26,5 – 7,5 mil. let (zahrnuje eger, egenburg, ott nang, karpát, baden, sarmat, panon) a pliocén(levant a dak). V některých publikacích jsou některé geologické doby nazývány odlišně. Tornton bych situoval někam mezi svrchní karpát a spodní baden. Ale upozorňuji, že nejsem vědec a co znám, to jsem jen vyčetl. Navíc mám zkušenost, že to, co jeden vědec tvrdí, to jiný popírá!

Na počátku třetihor je Moravský kras opět souší. Úhlopříčně, od severozápadu k jihovýchodu se přes jeho parovinný povrch přelévá jedna z velkých řek, tekoucích do flyšového moře na jihovýchodní Moravě. Během paleogénu zřejmě docházelo ke značnému poklesu konsolidované pevninské kůry jihovýchodně od Brna, což bylo patrně doprovázeno tektonickými poruchami dříve uložených hornin severně a severovýchodně od Brna.

V Moravském krasu se tyto poruchy patrně projeví vyzdvižením Rudické plošiny, která tím uzavřela nižší povrch vápenců Suchdolské plošiny. V této době bylo patrně založeno také průlomové údolí dnešního toku Svitavy mezi Blanskem a Brnem včetně podmínek pro současné vytvoření celého povodí Moravského krasu.

Na rozhraní paleogénu a neogénu opět moře z okraje českého masivu ustoupilo a okolí Brna (jižně od Brna) zůstalo relativně sníženinou s jezerem, postupně zaplňovaným ott nangskými jíly. Toto jezero vytvářelo směrem k Moravskému krasu dva zálivy. Východní vybíhal do prostoru Líšeň – Podolí – Mokrá, západní do prostoru Bílovic, Řícmanic, Kanic a Ochoze. Oba zálivy oddělovala vysoko se zvedající Hádecká plošina.

Na zlomech, kolmých na vznikající Karpatský oblouk vzniká Boskovský a Valchovský prolom. Další zlomy oddělují Moravský kras od usazenin kulmu. Paleocén zhruba před 54 miliony let přechází v eocén.

Tektonické poruchy území, na kterém se nachází Moravský kras se patrně projeví vyzdvižením Rudické plošiny, která tím uzavřela nižší povrch Suchdolské plošiny. V tomto období bylo patrně také založeno průlomové údolí dnešního toku Svitavy mezi Blanskem a Brnem. Tím byly vytvořeny základní podmínky pro současné vytvoření celého povodí Moravského krasu. A jsme někde 40 milionů let před dneškem, na rozhraní eocénu a oligocénu.

Na rozhraní oligocénu a miocénu, někde mezi rupelem a egerem (chatem a akvitánem), před 30 až 24 miliony let vyvrásněním karpatského flyše vzniká na jih od Dražanské vysočiny vzniká v oblasti Vyškovského úvalu nová, k severu posunutá karpatská předhlubeň.

Moře z okraje Českého masivu opět ustupuje a okolí Brna a jižně od Brna zůstává relativně sníženinou s jezerem. Jezero vytváří na území Moravského krasu dva zálivy. Východní záliv vybíhá do prostoru Podolí – Líšeň – Mokrá a západní záliv vybíhá do prostoru Bílovice – Řícmanice – Kanice – Ochoz. Jezero na jihu Brna je postupně zaplňováno ottangskými jíly. (Období před cca 24 až 18 milionů let).

Na přelomu ottangu a karpátu dochází na území Moravského krasu opět k zalití tohoto území mořem, předpolí se vyklenuje a vznikají nové toky, tekoucí do tohoto moře.

V karpátu vzniká působením horotvorných tlaků prolom Vyškovské brány. Pohoří Karpat se posouvá více k severozápadu, flyš (pískovcové a břidlicové usazeniny bez zkamenělin) Ždánického lesa se přesouvá přes helvet Vyškovského úvalu. Torntonské moře je zatlačováno k severozápadu. V Moravském krasu vyplňuje příčné Lažánecké údolí a zanechává zde 119 metrů usazenin, tzv. torntonské tégly (vápno jílovité usazeniny). Podobně je vyplněno i údolí Punkvy a Suchého žlebu. Stopy torntonské abraze nebyly v Moravském krasu prokázány. Toto je přibližně období před 18ti až 14ti miliony let.

Na konci badenu dochází opět k tektonickému zdvihu této oblasti a k vyklizování torntonských a spodnobadenských usazenin z údolí vodními toky. Mezi vědci panuje názor, že k dalšímu vývoji Moravského krasu po tomto období mohlo dojít jednou ze dvou alternativ. Protože se nemohou dohodnout, která z nich je správná, uvádí obě dvě, s tím, že výsledky budoucích výzkumů rozhodnou, která z těch dvou je ta správná.

- 1. alternativa :** Hluboká údolí existovala v krasovém masivu již před bádenem. Jejich prořezávání v paleogénu a neogénu doprovázel vznik krasových útvarů, zejména jeskyní. Vznikaly horizontální systémy jeskyní, vytvářené vodními toky. Po odlivu moře se zčásti obnovila původní říční síť, zčásti vznikaly nové vodní toky a vytvářely nová údolí.
- 2. alternativa :** Vyprazdňování usazenin z původních, předbádenských údolí bylo tak rychlé, že se nestačily ještě vytvářet rozsáhlé jeskynní úrovně. Tato druhá alternativa proto spojuje vznik jeskynních úrovní Moravského krasu až s postupným vyklizením náplav z předbádenských údolí a se vznikem nových údolí v miocénu.

V jižní části Moravského krasu, u Hostěnic se setkáváme se slepým údolím, jehož skalní dno je patrně v úrovni horizontálního systému Ochozské jeskyně. (Vlastní úvaha). Dle odborníků je toto údolí snad vyplněno neogenními sedimenty.

Současný podzemní tok Hostěnického potoka neznáme. Já jsem však přesvědčen, že teče o něco severněji, než leží Ochozská jeskyně, zřejmě po tektonické poruše, protínající Hádecké údolí. (Nekamenujte vědce, to je vlastní úvaha)!

Ale chtěl bych se ještě zmínit o jedné zvláštnosti vápencového masivu jižní části Moravského krasu. Je jí, podle mého názoru jeskyně Pekárna. Tato jeskyně je označována za nejstarší vývěrovou jeskyni jižní části Moravského krasu. Jsou ale odborníci, kteří poukazují na to, že některé krasové útvary pod stropem jeskyně svědčí o tom, že tudy tekla voda dovnitř, takže prý jde spíše o jeskyni vtokovou. Nicméně, nakonec se vědci shodli a převládl mezi nimi názor, že jde o jeskyni výtokovou.

Dovolte mi teď, (jako laikovi a ryzímu amatérovi bez odborného vzdělání) kacírskou úvahu. Co když mají obě skupiny pravdu. Co když byla nejprve, v době, kdy se teprve dnešní údolí Hádecké Říčky zahlubovalo Pekárna jeskyní vtokovou a odváděla vody toho toku masivem někam směrem k Mokré? Když Hádecká Říčka dále prohloubila údolí, přestala touto jeskyní protékat voda a jeskyně zůstala v suché (vadosní) zóně.

Dovolte mi, abych ve své hypotéze pokračoval. Vodní tok, přitékající z východu, nejprve vytvořil horizontální jeskynní systém, z jehož velikosti známe jen torzo, kterému dnes říkáme

Ochozská jeskyně a pak zcela zaplnil dávné údolí, kterému dnes říkáme Hostěnické těmi neogénními sedimenty. Vodní tok, který si náplavami zcela uzavřel původní cesty vod, musel najít nové. Někud se voda protlačila a našla si cestu k Pekárně, která už dávno nebyla vtokovou jeskyní a začala ji přemodelovat na jeskyni výtokovou. Voda pak vytékala do Hádeckého údolí. Časem se tyto vodní cesty zase krasověním, korozí, erozí či snosem náplav ucpaly nebo zařítily (viz výzkum Dr Krause a Dr Himmela na konci osmdesátých let minulého století) a nezmar voda si našla jiné cesty, které mohly vést i do dávných horizontů jeskynního systému Ochozské jeskyně. (Zkamenělá řeka, Labyrint, Kamenný žlíbek?).

Ale vraťme se k hypotéze vtokové jeskyně. V takovém případě by zde musela být chodba se spádem na Mokrou. Copak víme, co je za závalem na dnešním konci jeskyně Pekárny? Dle Himmela a Krause přitékala voda do Pekárny od Hostěnického údolí. To už byla Pekárna jeskyní výtokovou. Ale co bylo před tím?

Existuje pláněk Pekárny, nakreslený 20. 3. 1976, jehož autorem je jistý Josef Mrázek. (osobně nevím kdo to je). Pláněk jsem dostal od Josefa Hynšta z Ochoze. Podle toho, co je na plánek napsáno, **Mrázek tehdy provedl „telegnostickou detekci“**. (Telegnose = parapsychologie = mimosmyslové vnímání, detekce = zjišťování přítomnosti něčeho). V daném případě jde zcela určitě o terénní práci s virguli. S ní dokáží za určitých okolností reagovat i já. Když jsem hledal vysvětlení tohoto jevu, narazil jsem v jednom technicky zaměřeném časopise na článek, jehož autor zde vyslovil názor, že může jít o reakce lidského vědomí na byt' i nepatrné změny gravitačního pole.

Pláněk Pekárny z 20. 3. 1976, jehož autorem je jistý Josef Mrázek – telegnostická detekce:

Kopce

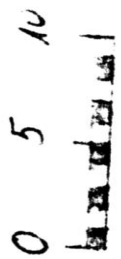
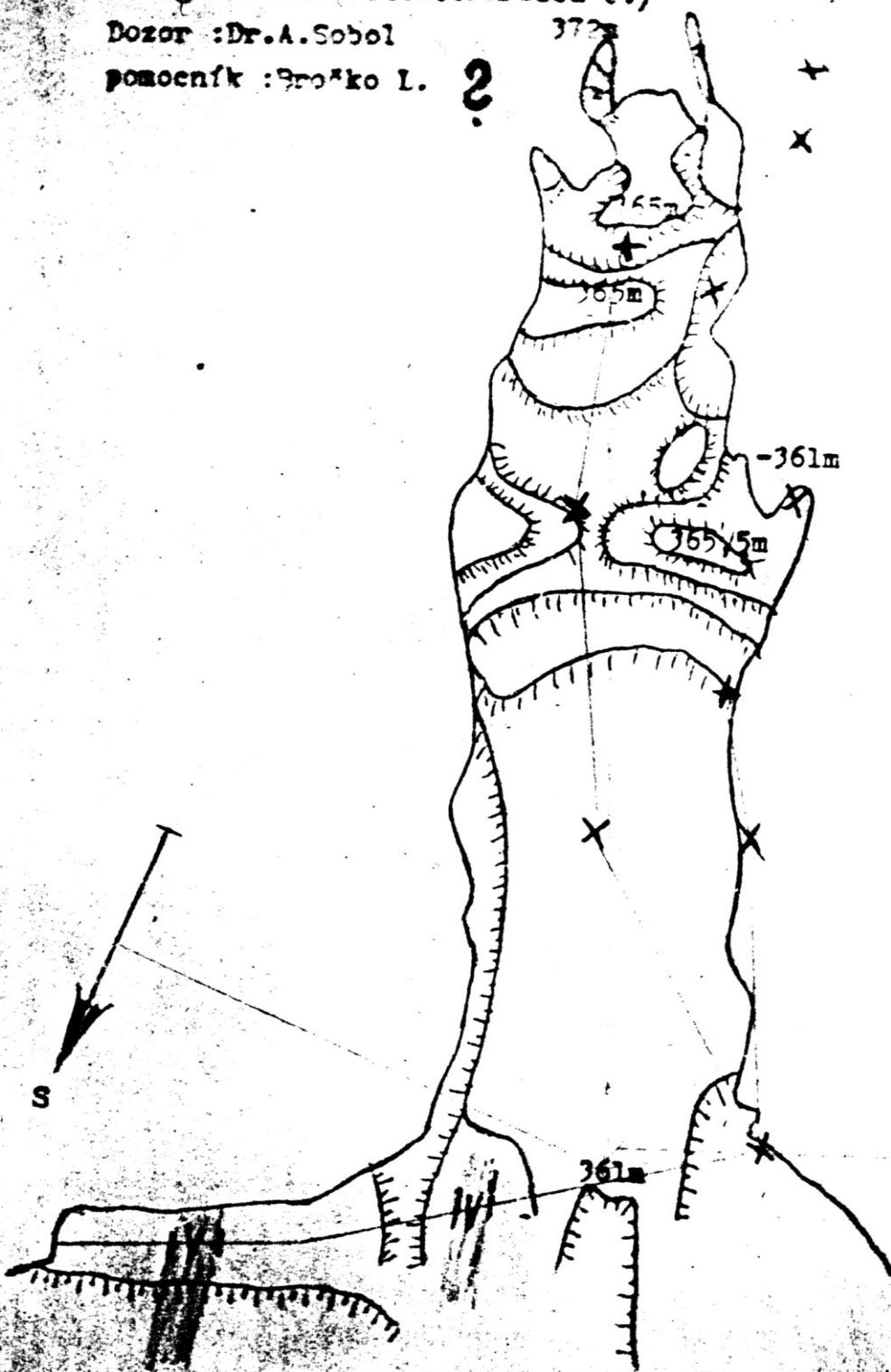
Jaskyně "Pekárna"

Telegnostický Detektor / M. Azek J. /

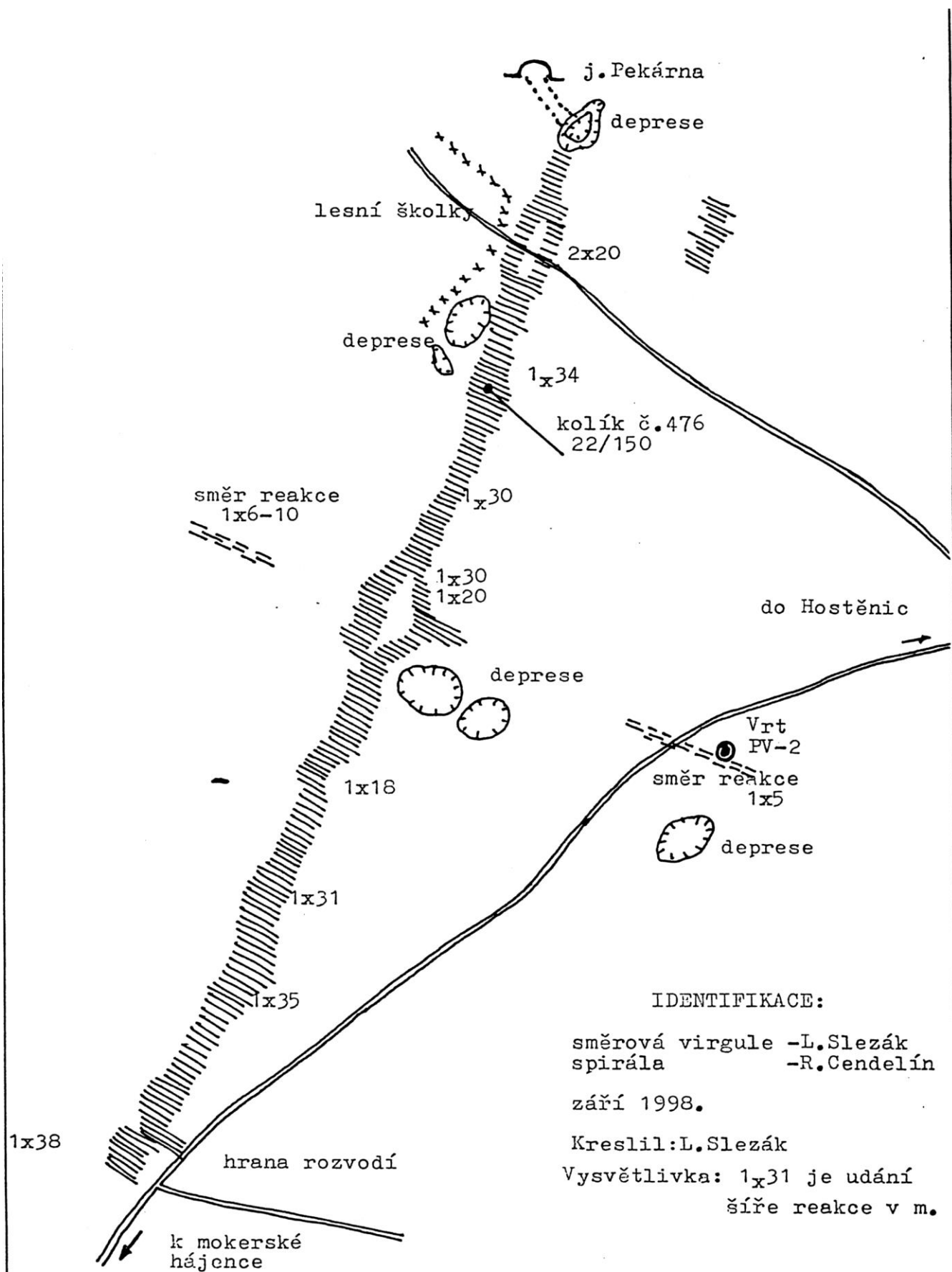
Dozor : Dr. A. Sobol

posocník : Broško L. ?

372m

March 24

Obr. Schématický náčrt předpokládaného pokračování jeskyně Pekárny.

Všimněte si na Mrázkově plánu, nahoře, vpravo od závalu zakreslené jakési torzo záhadné dutiny. Stejnou kopii Mrázkovy plánky získal od Hynšta i Dr. Ladislav Slezák, který v září 1998 tuto detekci opakovl a kterou souběžně provedl odlišnou technikou i jeho přítel R. Cendelín. Výsledkem je výše publikovaná mapka. (Bližší viz časopis „Speleo“, č. 28/1999, str. 23 – 25).

Jak podle Mrázka, tak podle Slezáka i podle Cendelína existuje za závalem Pekárny pokračování směrem na Mokrou. Při této příležitosti jsem si vzpomněl, jak i renomovaný vědec dokáže snít. Kdysi jsem navštívil přednášku dnes již zesnulého prof. Jelínka. Tehdy se rozhovořil o tom, že až jednou lidé překonají zával na konci Pekárny, snad by mohli v jejím pokračování najít i pravěké malby, podobné malbám v Altamyře.

Kdo nevěří, ať tam běží. Kdož ví, co najdou ti, kteří tam jednou proniknou. Snad tato moje práce bude někdy impulsem k tomu, aby to někdo zkusil. Kdybych byl mladší, tak bych to zkusil kopat v depresi u lesní školky (viz Slezákovu mapku).

Ale vraťme se ke geologickému vývoji území Moravského krasu na konci třetihor. V jižní části krasu prý došlo k odnosu silně zvětralých a rozpadavých hornin Brněnského masivu. Vznikly tím sníženiny jižně od Hádů a mezi Ochozí a Řícmanicemi. Odolnější vápence odnosu odolaly a tak byly na styku s vápenci vypreparovány zlomové svahy. A to už jsme pomalu v pliocénu, někde před 7,5 až 5ti miliony let.

Kdesi jsem vyčetl, že v jižní části Moravského krasu se u dnešních Hostěnic v oné době setkáváme se slepým údolím, jehož skalní dno je patrně v úrovni dnešního horizontálního systému Ochozské jeskyně. Jsme pořád někde mezi levantem a dakem.

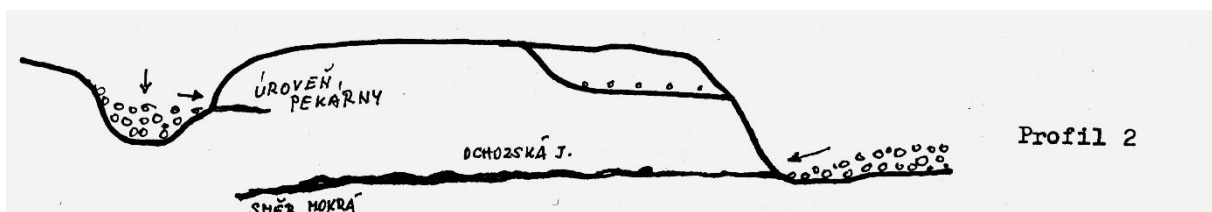
Že by to byl počátek genese Ochozské jeskyně a toho, co v té jižní části hledáme? Já bych si teď dovolil aplikovat sem, čistě z pracovních důvodů, nepublikovanou práci Ládi Slezáka, který mi ji důvěřivě svěřil, abych prý měl nad čím dumat. Já se mu za to velice omlouvám, ale právě proto, že mi to svěřil, abych nad tím dumal, tak by mi měl odpovědět na moje, možná i stupidní otázky.

Takže: Předávám slovo Ladislavu Slezákovi!

Profil 1. - je veden od východu k západu, tj. od Hostěnic, přes údolí Říčky. Představuje morfologii terénu v období konce paleogénu (před 30ti až 27mi miliony let – pozn. J.P. – dědka praštěného jeskyněmi, dále jen dpj), kdy na vápencovém terénu byla zahlabena široká, nehluboká údolí s malými spádovými křivkami. Hostěnický tok se již v tomto období se mohl do vápenců zahloubit v okrajovém údolí horní části Kamenného žlíbku.

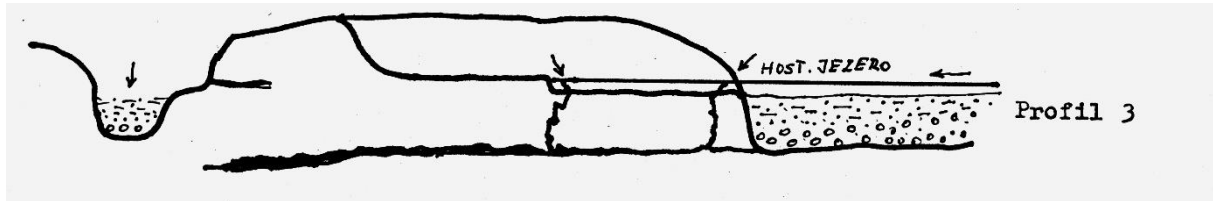
Úvaha J.P. – dpj: *Protože jeskynní systém známých i zatím neznámých prostorů Ochozské je v současnosti tam, kde je, (mám na mysli nadmořskou výšku) došlo v průběhu věků k vyzvednutí či k poklesu krajiny? Nebo se krajina zahlubovala postupně?* (Na to odpovídá následující odstavec).

Profil 2. – Stejná orientace profilu vychází ze situace, kdy se projevuje doznívání saavské fáze karpatské orogeneze, kdy je celý komplex vápenců Moravského krasu vyzdvihován a rázně se tím změnila spádová poměry toků. Hostěnický potok rázem stál před stěnou vápenců, do kterých vyerodoval systém Ochozské jeskyně, jejíž erozní bázi byl patrně jižní okraj vápenců v předpolí Vyškovského úvalu, patrně v oblasti Mokrá – Horákov. Říčka při hloubkové erozi modeluje soustavu jeskyní na linii Jezevčí – Adlerova – Křížova, a možná – i Pekárna. Část Kamenného žlíbku se stává visutým údolím. V této situaci přichází neogenní transgrese, která umrtvuje veškerou horizontální aktivitu toků v podhladinové úrovni. Záplava zasáhla celé území Moravského krasu, až po nadmořskou výšku 500 m. nad mořem. Podle úrovní ústřicových slapů a horizontů, navrtaných skulaři lze v území sledovat mořskou úroveň. Na

řadě míst jsou relikty abrazních stupňů s dokonale opracovanými příbojovými relikty silicitových šterků.

Úvaha J.P. – dpj.: *Co když jsou jeskyně Jezevčí, Adlerova, Křížova a další jeskyně jeskyněmi vtokovými, kterými proudily v dávných dobách vody do dávného jeskynního systému dnešní Ochozské jeskyně?*

Profil 3. - Znázorňuje situaci po regresi bádenského moře, tedy v období nastupujícího pleistocénu. Jemné bádenské sedimenty ucpaly vtokové cesty obnovující se říční síť. Zatím, co Říčka začíná být aktivní, Hostěnické vody vytváří před propadáním a v části Kamenného žlíbku jezero, jehož vody zčásti přepadají do pokračování Kamenného žlíbku k západu.

Žlíbek se prohlubuje a v konečné fázi prudce spadá do níže položené Říčky. Současné Hostěnické vody pronikají vertikálními cestami k systému Ochozské jeskyně a jejich splaveniny dokonale ucpávají až dosud volné prostory systému. S prohlubováním hlavní erozní báze u Mokré dochází k odvodňování Ochozské jeskyně blízko pod ponory do Říčky. Vzniká Sifonová chodba, kterou proudí část sedimentů, stržená do ponorů a je uvolňována zadní část Nové Ochozské jeskyně.

Další prohlubování údolí Říčky a zvýšená aktivita Sifonové chodby způsobila zánik jezera před Hostěnickým propadáním. Přestaly být aktivní i vertikální cesty odvodňování, tj. Labyrint Ochozské jeskyně, Mechový závrť a řada nám dnes ještě neznámých lokalit.

Úvaha JP – dpj. : *Fáze prohlubování žlíbku také mohla trvat delší dobu. Je otázkou, jaký průtok vody tam byl? Zanesl prostory kalem, takže asi moc velký ne. Nebo nejdřív byl velký a vymlel cestu? Jak dlouho trvalo, než si tok našel cestu do Labyrintu dnešním horním vchodem, kolik materiálu musel odplavit, než vytvořil dnešní vyschlé koryto mezi Trojákem a proláklinou pod Horním vchodem a kudy tudy tekly vody? Byla to cesta vod do Labyrintu, nebo na Pekárnu? Na co přijdou kluci ze ZO 6 – 12 v Hynštově závrťu? Nicméně, když koukám na to suché koryto pod Trojákem a dnešním Horním vchodem, tak mi to nepřipadá až tak staré. A jak může být starý dejekční kužel mezi dolní částí reliktu Kamenného žlíbku a hladinou Hádecké Říčky? Dá se na tyto otázky vůbec odpovědět?*

Na začátku Druhého Velkého dómu, mezi Zkamenělou řekou a Beránkem v západní stěně odplavených sedimentů vystupuje zajímavé tvarování vrstev. Na moji otázku, co to je odpověděli: krasový odborník Fr. Křivánek: „**Jednoznačně mrazové klíny!**“ P. prof. RNDr Rudolf Musil, DrSc, odborník Masarykovy university v Brně: „**Jednoznačně permafrost!**!“ A na stejnou otázku mi Ladislav Slezák odpověděl: „**Soliflukce!**“
Když dovolíte, já bych to poněkud přeložil pro ty, kteří neví, o čem je řeč, jako třeba já.

- 1.) **Mrazové klíny:** Otevřeným portálem do jeskyně čísel mráz. Na náplavě se vytvořila ledová kůra, jejíž okraj vytvořil tzv. mrazový klín.
- 2.) **Permafrost:** Lépe řečeno, hranice permafrostu, tedy hranice trvale zmrzlé půdy.
- 3.) **Soliflukce:** Tečení rozbředlé půdy po permafrostu, působené gravitací.

Nezlobte se, ale já jsem takový diletant a hlupák, že se mi ani jedno z těch vysvětlení pánů vědců nelíbí. Otevřeným portálem čísel do jeskyně mráz. Ví někdo, že tam někdy nějaký portál byl? Prý tam musel být! Vždyť do jeskyně vlezl medvěd (nalezený v náplavě ucpaného Medvědího trativodu) a ten byl tři metry vysoký. Kudy prošel? Bavím se vždycky, když pan profesor Musil prohlásí (a už to bylo dostkrát): „Človče, já pořád přemýšlím, odkud tam ten medvěd spadl?“ Když jsem se jej zeptal, jak to myslí, prohlásil, že tam ten medvěd musel, podle jeho názoru sletět odněkud shora. No, kdysi, když jsem začínal jeskyňářit, tak jsem Medvědí trativod prošťouchal vlastním tělem, abych zjistil, co tam je. Medvědí trativod je roura, vyerodovaná v lité skále, řekl bych že něco podobného jako je jícen děla v Malčíně jeskyni, jenže poněkud menšího průměru. Tato roura klesá přibližně v úhlu 15 až 20° kamsi dolů. (Že by do nižších pater jeskyně?). Asi po patnácti metrech (plus mínus) je ucpaná náplavou. RNDr Jan Himmel, který vypráví, že trativod prokopával, tvrdí, že se trativod zužoval až k neprůleznosti a transport vytěženého materiálu byl stále obtížnější, tak průkop opustil. Tu obtížnost transportu bych mu věřil. Ale mám pořád ten pocit, že ta ucpaná díra na konci nebyla zase ještě tak neprůlezná. Kdo nevěří, ať tam běží. Jenže já tam byl před nějakými pětadvaceti léty, od té doby ne. Takže si to třeba dobře nepamatuju. A jít se tam podívat? Než se se svou nejeskyňářskou dědkovskou postavou, s trvalou deformací v oblasti pasu prošťouchám tou mokrou a blátivou dírou k té ucpávce, tak budu mokrá a zablácený jako jeskyňář. Vůbec se mi tam nechce.

Navíc jsem přesvědčen, že tato vodosvodná díra byla zanesena vodami, přitékajícími přes Křížův a Nalaškův dóm. Tedy vodami, přitékajícími od Labyrintu, či Nové Ochozské jeskyně. Pan profesor Musil je zase přesvědčen, že do této díry vede odněkud seshora komín nebo propáстка, kterou medvěd do trativodu spadl. To je ovšem hypotéza.

Ted' možná trochu odbočím. Kdysi jsem byl v korytě Sloupského potoka, do kterého jsem sestoupil (pochopitelně ne sám, bylo to při příležitosti mezinárodního srazu jeskyňářů ve Sloupu někdy ve druhé polovině osmdesátých let dvacátého století) Stupňovitou chodbou a dostal se kamsi pod Nagelovu propast. Zrovna nám o nějakých devadesát metrů výše rozsvítili světla a ozářili návštěvníkům, procházejícím turistickou trasou její strop. Ten zážitek byl nezapomenutelný. Ale proto to nevykládám. Na nohou jsem tehdy měl rybářské holínky až po stehna. Šel jsem po dně Sloupského potoka. Cítil jsem pod nohama různě velké omleté kameny. Sehnul jsem se a ponořil ruku do vody. Nahmatal jsem omletý předmět, ale byl lehčí než kámen. Zvedl jsem jej k očím. Byl to kus vodou omleté kosti. Hmatal jsem dál v proudící vodě a řekl bych, že takových omletých kusů kostí tam byla spousta.

Proč jsem si na to vzpomněl a proč o tom píšu? Snažím se vžít do „osobnosti“ jeskynního medvěda: Přichází zima a tak jej pud sebezáchovy žene, aby se ukryl v jeskyni a uložil se k zimnímu spánku. Našel díru do jeskyně, možná ji znal. Ale v jeskyni byla tma. Na svůj zrak už se nemohl spoléhat. Tak se orientoval hmatem a čichem. Možná jej vedl slabý průvan. V chodbě, kde dříve spával už byl medvěd. Zjistil, že o kousek dál je nějaká odbočka chodby. Tak se po ní pustil a netušil, že jde vstříc smrti. Najednou dno chodby začalo prudce klesat a těžký medvěd klouzal kamsi dolů. Na kluzké skále se neměl jak zachytit. Jeho klouzání se

zrychlovalo, nakonec letěl vzduchem, narazil na protější stěnu, od ní se odrazil, narazil na další skály a než dopadlo jeho tělo do koryta potoka na dně oné propasti, o nějakých devadesát metrů níž, bylo bezduché, se zpřelámanými a rozbitými kostmi. Svalstvo shnilo, rozbité kosti zůstaly a voda je omílala. Já jsem dodnes přesvědčen, že na dně těch Sloupských propastí leží kosti celých generací takových medvědů, kteří tam v průběhu dlouhých věků napadali.

Proč by tedy nemohli kosti medvěda v Medvědíh trativodu být z medvěda, který tam odněkud spadl? A potom, pan profesor Musil je takový kalibr vědce, že by jeho hypotéza mohla být blízká skutečnosti.

Já jen nevím, jakou úžinou se takové zvíře, jako je medvěd, potažmo jeskynní medvěd dokáže protáhnout. Jestli by se tam vůbec protáhlo.

Někdy v 60 tých létech dvacátého století zkoušel tuším Dr. Burkhardt se Zdeňkem Šereblem navázat spojení s povrchem pomocí vysílačky. Podařilo se jim to odněkud z přístupných prostorů zadních partií Zkamenělé řeky. Ten signál však bylo možno přijmout jen v úzkém paprsku v prostoru kolem Estavely.

Estavela leží od konce Zkamenělé řeky přibližně severovýchodním směrem. RNDr Jan Himmel, pokud jsem pochopil jeho výklad, je přesvědčen, že pokračování Zkamenělé řeky musí vést od vykopané sondy na sever, průkopem, který kdysi otevřel a nedokončil Ing Vláďa Vašek. Já nevím, mohu se mýlit, ale podle mého jde jen o meandr chodby, která se zde zatáčí. A v tom směru je podle mého skalní stěna, klesající dolů. Nicméně, kdyby měli pravdu?

V předsíni Velkých dómů, naproti Bílému vodopádu, nahoře pod stropem je průkop nějakých 15 m dlouhý, směrem hypotetického, v těchto partiích předpokládaného dávného portálu jeskyně. Já nevím. Když jsme před časem s Mgr Petrem Himmelem učili děti z jeho speleokroužku mapovat, zaměřili jsme chodbu Hadici s malou částí Předsíně Velkých dómů a Průkop, o kterém mluvím výše. Když jsem si k tomu přikreslil vnější terén, došel jsem k přesvědčení, že tento průkop směřuje spíše směrem na Kamenný žlíbek a z hlubin terénu by mohl vyjít jen tehdy, kdyby se chodba ostře zlomila k severozápadu.

Dle Dr. Himmela je můj náčrt nepřesný. Netvrdím, že je přesný. Ale hrubé závady v měření v něm podle mého nejsou. Nakonec přibližně souhlasí s mapou Ryšavý – Plch – Pernes z r. 1944. Myslím si, že pro hrubou orientaci postačuje.

Proč to všechno takhle popisují? Protože mám dojem, že to, čemu se říká „mrazové klíny“, „permafrost“ či „soliflukce“ je příliš daleko od hypotetického portálu naproti Bílému vodopádu. Na druhou stranu – je poměrně blízko Zkamenělé řece. Nebyl tedy portál někde zde? Co když mají RNDr Himmel s Vláďou Vaškem pravdu?

Kdo to ví, odpoví, odpoví mi na otázku, kde ten portál byl? A jestli vůbec byl? A když byl, tak jak vypadal?

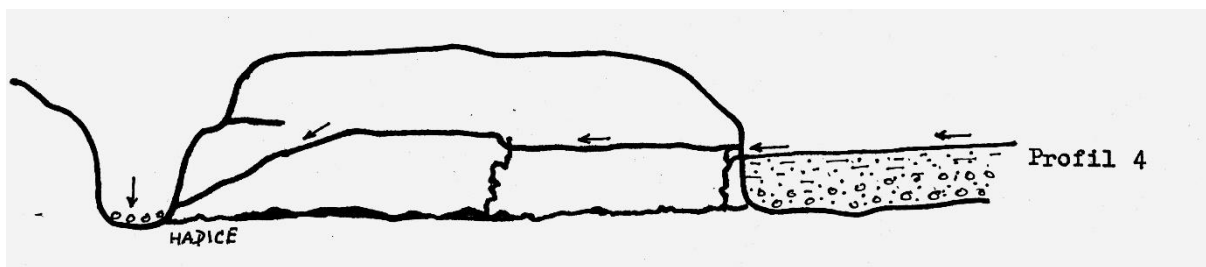
Do Zkamenělé řeky odněkud přitéká voda. Naprosto nezákonně a neperiodicky. Dle Dr. Himmela je to voda skapová. Dříve se zdálo, že jí tam teče dost. V posledních letech přítok slabne. Je to proto, že je méně srážek?

Podle mého je na povrchu nad Zkamenělou řekou terén téměř rovný, mírně se svažující k toku Hádecké Říčky, která teče asi o $410 - 326 = 84$ metrů níž. Řekl bych, že z těchto prostorů voda příliš nestéká, spíš se vsakuje a mohla by tvořit občas (např. v době jarního tání či za dlouhotrvajících dešťů) postačující zdrojnicí skapové vody?

Ač mi to Dr. Kadlec tvrdil, nad Zkamenělou řekou žádné závrtky nejsou. Mohly by to být dobré vodosvodné zásobárny skapových vod, ale ono tomu tak není.

Já nevím, ale já bych zkusil tu cestu, odkud přitéká voda. Protože voda do kopce neteče, musí nás to zákonitě přivést někam výše, vzhůru. Tato cesta je reálná a může leccos napovědět. Já už tam nepolezu, ale je to výzva pro ty mladé!

Ale vraťme se k hypotézám Ládi Slezáka.

Profil 4: Postupující hloubková eroze v údolí Říčky způsobila otevření jeskyně Ochozské. Vznikla chodba Hadice, kterou byla vyprázdněna hlavní část sedimentů ze systému. Venkovní konfigurace údolí Říčky a spádové poměry způsobily, že Sifonová chodba, která původně odvodňovala východní část Nové Ochozské jeskyně do Říčky pod Hádkem se stává ponorem vod Říčky a spolupodílí se na vyklizení sedimentů v celé délce Ochozské jeskyně. Vody Říčky tak pod Hádkem vtékají do Ochozské jeskyně, aby opět Hadicí vytékaly spolu s hostěnickými vodami ven. Vznikl tak unikátní jev, zkrácení vodního toku probitím meandrové šíje za pomoci již vytvořeného podzemního systému (- tj. Ochozské jeskyně).

Není zcela jasné, ve které fázi vývoje se uplatnila Chodba Zkamenělé řeky. Občasné přelivy Hostěnického potoka do Kamenného žlíbku nakonec způsobily jeho prolomení do údolí Říčky i díky geologické devastaci východního úbočí a napojení na Říčku pod Pekárnou přes visutý suťový kužel.

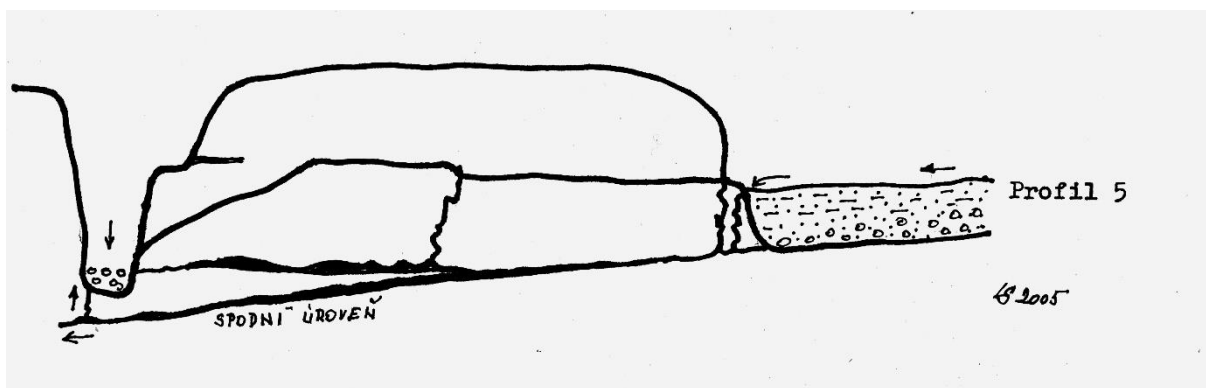
Úvaha J.P. – dpj.: *Já si myslím, že současné chodby a dómy Ochozské jeskyně, které známe jsou jen torzem rozsáhlého jeskynního systému, který v průběhu věků vody střídavě zanášely a vyklízely. Bude zde celá řada vodosvodných cest. Jednou z nich je zcela určitě zatím nám neznámá cesta, kudy teče podzemím Hostěnický potok. Ty vody mohly v průběhu věků téci také úplně naopak. I ty nejjanostičtější úvahy mohou být reálné.*

Kam se v té jeskyni podívám, tam vidím záhadu či tajemství.

Jako obvykle, odpovíme-li si na jednu otázku, vyvstane pět dalších. Otázky se vždycky rozrůstají geometrickou řadou.

Tak například legendární Jaroslav Dvořák hledal cesty, kudy přitékaly vody do Ochozské jeskyně přes Labyrint. Zdá se, že v chodbě „U Kužele“ zaváhal. Později se pokračování našlo. Mapka průkopu Svitaváků napovídá, že jsme v rozlehlé jeskyni, zcela vyplněné sedimenty až po strop.

Je velice zajímavé, že Dr. Himmel vysvětluje, jak bylo objeveno pokračování „Chodby U Kužele“ jinak, než já si je pamatuji.

Profil 5: Vody Hostěnického potoka již trvale používají Ochozskou jeskyni, avšak v období normálních průtoků inundují níže položený systém, který vznikl a prohluboval se současně se změnami hlavní erozní báze u Mokré.

Ochozská jeskyně je tak inundována periodicky. Mokerská erozní báze byla zablokována autochtonními, ale i redeponovanými sedimenty neogenu. Tím došlo k tvorbě velkých akumulací podzemních vod v celé sběrné oblasti. Tyto vody se derou k povrchu přes horní hranu sedimentárního valu u Mokré a místy využívají i otevřených vertikál přímo ve vápencích, převážně v blízkosti geologické hranice s nekrasovými horninami.

Příkladem jsou vývěry Říčky nad Kaprálovým mlýnem. Díky této jižní bariéře se podzemní vody derou i po poruchách v nekrasových horninách typu slepenců, drob a břidlic, dosahují

značných hloubek a díky geologickým strukturám se mohou stávat i vodami artézskými, (viz hydrovrty nedaleko Bělkova mlýna).

PRD 1

2.) PRD – aneb něco Pokorného Rozumových Dedukcí.

Jako starý dědek s jistým množstvím volného času se v tomto čase bavím studiem literatury o krasu a při tom mne napadají různá vysvětlení, které mezi odborníky mohou vzbuzovat odpor k nápadům diletanta. To mohou. Ale já, v tomto oboru diletant, bych rád na sklonku svého života věděl, jaké tajemství se skrývá v kopci, označeném v mapách, které mám, s názvem „Na Šebě“. A taky třeba v okolních kopcích. Podle mého se tam skrývá lidmi nepoznaný jeskynní systém. Když si uvědomím, jakou chvíli je mi dovoleno žít na této zemi a jaké věky nebudu, tak bych to rád ještě poznal a věděl. A tak o tom přemýšlím a vědci, kteří toho ví určitě víc než já, mě mají za blba.

Já se nechci a nepotřebuji zviditelňovat! K čemu by mi to na stará kolena bylo? Spíš bych chtěl zapálit v těch mladých, kteří do krasu přicházejí, zájem o tajemství toho kopce. Vzbudit v nich touhu poznat, co ten kopec skrývá a co v něm je a začít na tom pracovat. Třeba na něco přijdou a já se ještě před tím, než odejdu pod kytičky, přece jen něco dozvím.

Nebo třeba, kdyby si páni vědci a odborníci moje PRDy přečetli, třeba by je napadlo vysvětlení, které mne nenapadá, prostě proto, že já nemám jejich celoživotní vzdělání v tomto oboru. Jenže, to by si to museli aspoň přečíst, že.

No nic, pojďme na problematiku. Já si kladu otázky a snažím se na ně najít odpověď. Čtu, ptám se těch, co podle mne něco ví, dumám o tom a snažím se najít logiku vývoje a tím i daných problémů. Takže:

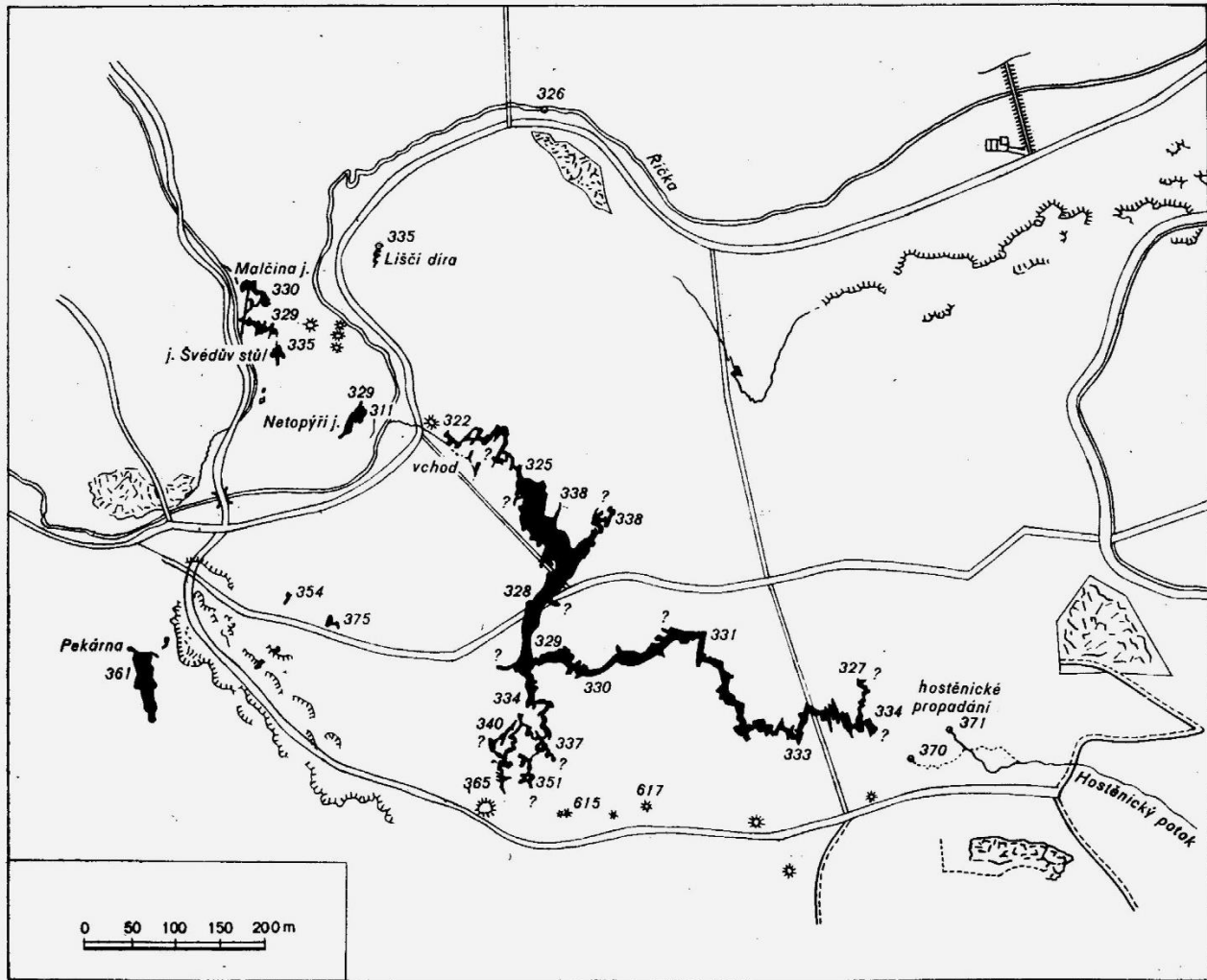
1. Co je to spodní erosní báze?

Tenhle pojem se mi snažil vysvětlit kolega - geolog Ladislav Slezák. Protože nevím, jestli jsem ho beze zbytku dobře pochopil, tak ho tady prezentuji a prosím o případnou opravu toho, co jsem pochopil špatně.

Podle mého srážková voda i voda ve vodních tocích svojí vahou prosakuje geologickým materiálem daného území tak dlouho, až narazí na nepropustnou vrstvu, která dalšímu klesání zamezí. Pak si hledá po povrchu této nepropustné vrstvy cestu po spádu, kudy by odtékala. Pokud cestu nenachází, dojde ke zvodnění v dané oblasti, ve které případně voda naplňuje nepropustnou pánev, až si najde zase odtok a pokračuje v podzemí, hledaje cestu, aby uvolnila cestu, kterou před tím protékla vodám, které na ni tlačí se shora.

Takže, jak je to v jižní části Moravského krasu? Hostěnický potok přitéká do poloslepého údolí pod Gavaňou, aby se někde na kótě 371 metrů nadmořské výšky baltského výškového systému, na východním okraji prolákliny „Vilémova údolíčka“ (viz Martin Kříž), při styku s vápencovou skálou kopce „Na Šebě“ propadly do podzemí. (Dále budu uvádět jen výšku v m. nm.) Pro lepší představu zde uvedu Absolonovu mapu území.

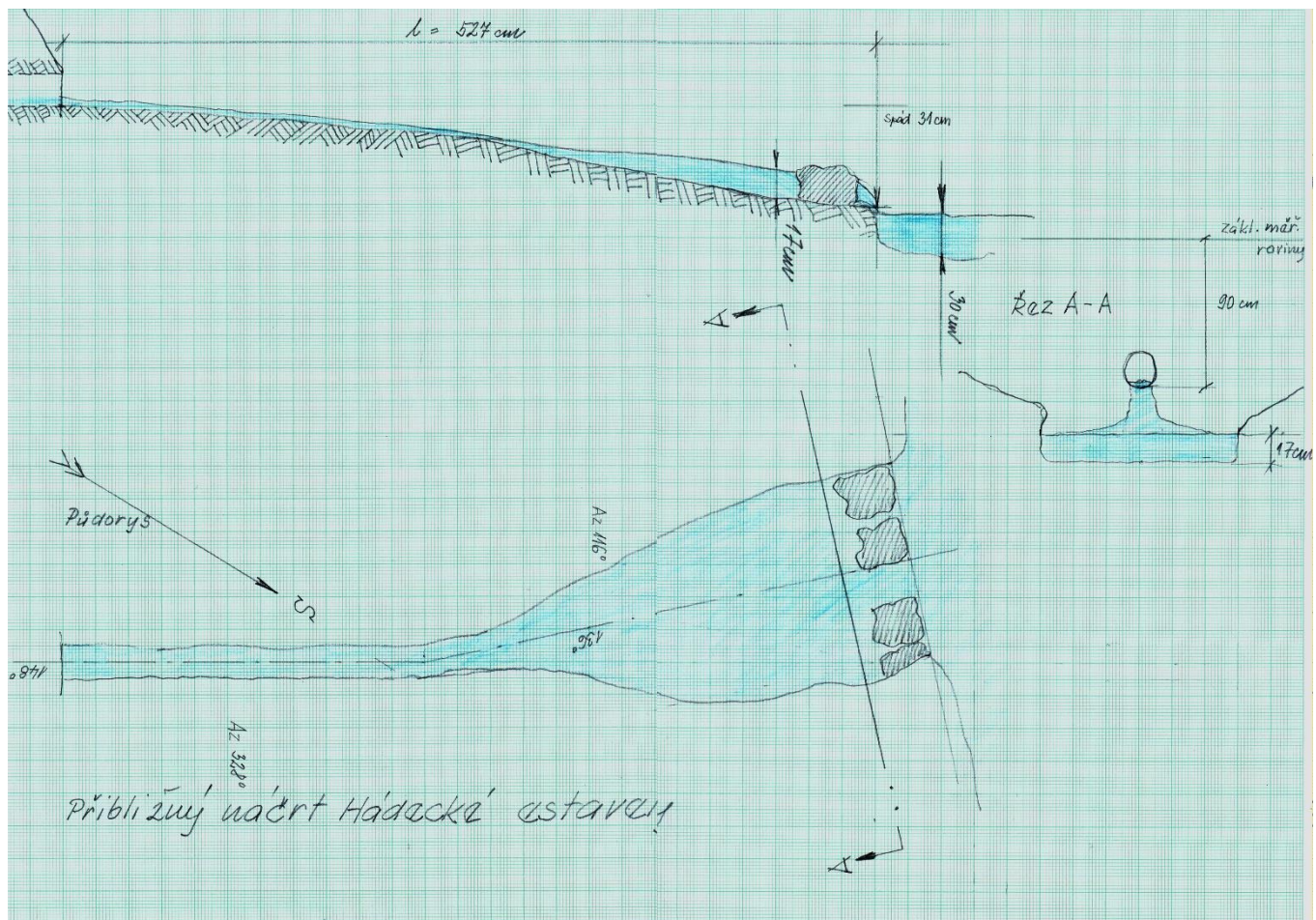

V pravém dolním rohu vidíme zakreslený Hostěnický potok a jeho propadání na kótě 371 m. nm. Pomineme zatím další schematický náčrt Ochozské jeskyně K. Absolonom a dovolte mi, prosím fantazírovat. Úhlopříčně doleva od bodu s kótou 371 najdeme na konci jakési hypotetické chodby kótu 327 s otazníkem. Já se domnívám, že je to výška hladiny v tak zvaném „Třetím sifonu“ na konci „Sifonové chodby“. Spodní erozní základnu odhaduji ještě níže. Přibližně na kótě 320 m. nm.

Nejblíže od bodu s kótou 327 vytéká voda v Estavele, která dle J. Himmela leží na kótě 330 m. nm. Voda z Estavely nevytéká vždycky. Vytéká jen tehdy, překročí-li průtok Hostěnického potoka určitou hodnotu. Nemám po ruce měření Dr. Jana Himmela, ale pokud se pamatuji, je to asi 27 a více vteřinových litrů průtoku do propadání. Při průtoku vyšším než cca 56 l./sec. se vzedme (dle měření Dr. Himmela někdy z konce osmdesátých let minulého století) hladina ve třetím sifonu a poté voda teče Ochozskou jeskyní.

Zde leží tajemství prosakování vody do dosažitelné komory ve třetím sifonu a zde leží příčina sebevražednosti dalšího postupu jeskyňářů. Je zde zvodněná geologická výplň v jakési pánvi, která zabraňuje vodě odtékat. Proto kladu začátek spodní erozní báze odhadem na cca 320 m.

Voda, která zvodňuje tuto pánev si při průtoku nad 27 l./sec do propadání našla cestu ven Estavelou, která dle Dr. J. Himmela leží na kótě 330 m. n.m. A jak ta Estavela vypadá?

Toto je velmi hrubý a nepřesný náčrt Estavely, pořízený dne 16. března 2007 za neznámého průtokového množství z Estavely. Při tom před kameny, v místě řezu A – A byla výše hladiny cca 17 cm a spád mezi dolním okrajem zakresleného výtokového otvoru Estavely a hranou přepadu do Hádecké Říčky byl cca 31 cm. (Viz náčrt). Hladina Hádecké Říčky byla pod hranou přepadu níže cca o 3 – 5 cm. Hloubka Říčky u přepadu byla cca 30 cm (– viz náčrt). Šířka Hádecké Říčky pod Estavelou nebyla změřena, neboť jsem neměl vhodnou obuv pro přebrodění. Odhaduji šíři Hádecké Říčky za této situace na cca 3m i více. (Plus mínus).

Při tom otvor, kterým voda vytékala v dané situaci leží výše než vyvěrající voda. Když jsem zde měl měřit nárůst průtokového množství vody při vypouštění Hostěnického rybníka, vytekla mi nejprve voda pod nohama v blízkosti kamenů, přehrazujících přítok k Hádecké Říčce. Trvalo nejmíň hodinu, než začala voda vytékat z té díry, jejíž spodní okraj leží cca 31 cm nad hranou přepadu. Ve finále tam teklo tolik vody, že mi tekla vrchem do holínek.

Můžeme se tedy domnívat, že konec či hrana oné pánve, která zvodňuje podzemí, je v tomto místě přibližně stejně vysoko jako hladina vody v Hádecké Říčce. (Plus mínus).

Řekli jsme si, že voda z Estavely vytéká, pokud průtok Hostěnického potoka do Propadání činí více jak asi 27 l./sec. No jo, ale kudy odtéká voda za průtoků, nižších než je 27 l./sec.?

Mimochodem, kdysi, vycházeje z Bernouliho rovnice spojitosti vodního toku jsem se snažil vypočítat průřez škrtícího místa Estavely a pokud se pamatuji, vycházel mi profil asi 4 dm². Je to díra cca 20 x 20 cm v lité skále, nebo je to součet průřezů cesty pramenů, prosakujících náplavami v terénu?

Kdo to ví, odpoví, odpoví mi na otázku, co tam vlastně je? Vraťme se k situaci, kdy do propadání teče méně jak 27 l./sec. Pak odtéká voda Hostěnického potoka nám neznámými prostorami směrem k Prvnímu propadání Hádecké Říčky, (pokud pomineme Estavelu). Zde k sobě Hostěnický potok, který zde někde vytéká ze skal do skalních ssutí, tvořících dno údolí (?) a ležící cca o 7 – 8 m níž, než je hladina Hádecké Říčky (?) (podle názoru L. Slezáka) pirátsky stahuje Hádeckou Říčku do podzemí.

Pohlédneme-li do Absolonovy mapky, vidíme, že hladina Prvního propadání Hádecké Říčky leží na kótě 326 m. nm. To by znamenalo, pokud správně uvažuji, že se spodní erozní báze v těchto místech nachází na kótě cca 318 m.nm. A kóta 327 m nm. představující hladinu

Krasových vod ve Třetím sifonu má ke kótě 326 m Prvního propadání Hádecké Říčky prokazatelný spád! A voda Hádecké Říčky tam teče asi o sedm až osm metrů dolů.

Ale vraťme se k Hostěnickému potoku. Ten teče někudy za Třetím sifonem a jeho hladina je někde ve výši prosaku vody do dosažitelné komory ve třetím sifonu. Odhaduji kótu 324 m. nm. (Když to odhaduji, vím určitě jen jedno, že tam nebudou hadi!). Tím chci říct, že můj odhad je jen hypotetický, (tj. nejistý, založený na mém předpokladu).

Nicméně, toto je hladina či výška, při které Hostěnický potok teče směrem k Prvnímu propadání Hádecké Říčky. Cestou je škrčen nějakým škrťicím místem, které zajišťuje volný průtok do průtokového množství 27 l./sec. Pak se hladina v podzemí musí vzedmout a stoupat, až začne vytékat Estavelou. Při průtoku 56 l./sec. už nestačí vodu, tekoucí k Prvnímu propadání Hádecké Říčky odvádět ani hypoteticky škrčený tok Hostěnického potoka, ani Estavela a voda přetéká do Nové Ochozské chodby a teče Ochozskou jeskyní.

Když se zahltní První propadání Hostěnického potoka na kótě 371 m. nm. a voda přeteče přes hrázku do Druhého propadání Hostěnického potoka na kótě 370 m. nm., teče voda přímo do Sifonové chodby, jejíž dno leží podle Absolonovy mapky na kótě 334 m.

Do výzkumu Druhého propadání se pustili odvážně a s pílí hoši ze ZO 6 – 12. Uvidíme, co tam najdou. Je možné, že by se našlo vyšší patro Ochozské jeskyně?

Podzemní vody Hostěnického potoka spolu s vodami Hádecké Říčky vyvěrají ve Vývěru 1, jehož hladina je dle Dr. Himmela na kótě 308 m. Dno tohoto vývěru je podle potápěče Michala Piškuly o 25 m. níže. To znamená, že zde je spodní erosiční báze někde ve výšce $308 - 25 = 283$ m. Ale pozor! Zde podzemní vody nemohou pokračovat podzemím a tak vyvěrají směrem vzhůru a pokračují po povrchu.

L. Slezák zde, mezi jeskyňkou Ř 33 (dle Himmelova číslování) a Vývěrem 1 předpokládá jakýsi masiv či skalní hřeben – předěl vod, z nichž část odtud teče na Mokrou a zbývající část k Mariánskému údolí. Tomu ale nenasvědčují drobné průtočné pramínky, které byly přeřaty při pokládání potrubí do objektu v Kaničkách. (Pramen Josefus a jiné). Tyto pramínky tekly (a tekou) od Mokré k Říčce!

Co tam tedy vlastně je? Řešení bych nechal renomovaným vědcům. Třeba je po mých PRDech něco napadne a přinesou svoje nápady někam na veřejnost.

Já bych se vrátil k onomu, pro nás zajímavému plánu pana profesora Absolona, převzatého z jeho knihy „Moravský kras“ díl druhý na straně 242, který jsem vytiskl výše.

Když se na tento plánec podíváme, je evidentní, že jeskyňky jako je Netopýrka, Švédův stůl, Malčina jeskyně a Liščí díra jsou reliktem jeskynního systému, kterým Ochozská jeskyně v dávných dobách pokračovala kamsi pod Ochozský žlíbek či Lysou horu. Nebo pod Ochoz? Nebo kam? Páni vědci, co Vy na to? On už takovou hypotézu opatrně před lety vyslovil Dr Jan Himmel.

Když říkám, že v jižní části Moravského krasu bude ještě dlouho co objevovat, tak si myslím, že říkám skutečnost!

Ve čtyřicátém šestém čísle časopisu „Speleo“ má článek, nazvaný „Několik nových poznatků z jižní části Moravského krasu“ kolega (pokud jej tak mohou nazývat), Ladislav Slezák. Zmiňuje se zde o objevu možná převisu, ale spíš zasedimentované jeskyňky, zatím s pracovním názvem „U dubu“. Protože se tento objekt nachází pod okrajovými skalkami, lemujícími hranu údolí, na ostrohu, vybíhající do údolního meandru až k Prvnímu propadání Hádecké Říčky, mám dojem, že by to mohla být cesta k nálezu neznámého vodního průtoku Hostěnického potoka. Jen to vykopat! Co vy na to, páni vědátoři?

Autor: Josef Pokorný

Z archivu Speleo.cz zrcadlíme i na webu:

www.speleozahady.cz